

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף כג

רמב"ם תלמוד תורה סוף פרק ז

שלא יפרצו החוטאים. אע"פ שיש רשות לחכם לנדות לכבודו אינו שבח לתלמיד חכם להנהיג עצמו בדבר זה אלא מעלים אזניו מדברי עם הארץ ולא ישית לבו להן כענין שאמר שלמה בחכמתו גם לכל הדברים אשר ידברו אל תתן לבך. וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין ולא עוד אלא שמוחלים לכתובדן. וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך בה. במה דברים אמורים כשבוהו או חרפהו בסתר אבל תלמיד חכם שכזהו או חרפו אדם בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש שזה בזיון תורה אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו.

ריטב"א מגילה כח.

ולא עלתה קללת חברי על מטתי ²⁰⁸ כי הא דמר זוטרא בריה דרב נחמן ²⁰⁹ כי הוה שליך לפוריא אמר שרי ליה מחיל ליה ²¹⁰ לכל מאן דמצערין לי. והא דאמרינן ²¹¹, כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, התיא במי שחטא לו במילי דשמיא ולייסר את החטאים ²¹².

מהרש"א

שהוא כבוד המקום: כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש בו. הדמיון כנחש שהאדם יסופך ראש במקום עיקר חיותו ואתה לא תסופנו רק בעקב המקום היותר שפל כן יהיה נקימה ונטירה של ת"ח גם אם עשה אדם כנגדו דבר גדול לא ינקם בו רק בדבר קטן וזהו שאמר כל שאינו עושה כן דהיינו שאינו נוקם כלל או נוקם ג"כ בדבר גדול ה"ז אינו ת"ח שהיה לו ללמוד ממעשה נחש: ²¹³

פתח עינים לחיד"א

דף כ"ג ע"א. כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש וכו' אפשר במשז"ל אמרו לנחש אריה דורס ואוכל וכו' אתה מה הנאה יש לך בנשיכתך וכו' וזה אפשר שרמזו רז"ל שהת"ח שנוקם ונוטר לא יהיה לו צד הנאת ממון בזה וזהו כנחש שאין לו הנאה שאם יגיע לו הנאה מזה אינו ת"ח כי יש חילול ה' בדבר ודי

בן יהוידע

דף כ"ג נוקם ונוטר כנחש. כל צ"ד הכונה דכנחש כתיב ואתה תסופנו עקב, כן זה לא יהיה נוקם ונוטר מריש הנרא כי שמה זה המריצו ומחרפו ירגיש בחטאו ויתחרט ויצק ממנו מחילה, אלא יתאפק וימתין עד סוף הנרא בעקב הענין הוא שכל צינובין זה המחרף ואם יראה כנחש זה עומד במרדו ולה נכנע ולא נתחרט אז יהיה נוקם ונוטר בלבו עליו: